

ЗООЛОГІЧНА ЛЕКСИКА В «СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТ.»

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (56)

УДК 811.161.2'374(09)»15/16»:81'373+59

DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2026.2.\(56\).210-217](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2026.2.(56).210-217)

Харківська О. Зоологічна лексика в «Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.»; кількість бібліографічних джерел – 8; мова українська.

Анотація. У статті здійснено лексико-семантичний та етимологічний аналіз зоологічної лексики, зафіксованої в «Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.». Дослідження зосереджене на вивченні назв тварин як важливого складника історичного словникового складу української мови, що відображає особливості природного середовища, господарської діяльності, міжетнічних контактів і мовної картини світу українців. Матеріалом дослідження стали зоолексеми, зафіксовані в опрацьованих випусках словника, укладеного на основі актових книг, літописів, релігійних, художніх і ділових пам'яток XVI – першої половини XVII ст.

У статті виокремлено основні тематичні групи зоологічної лексики: назви свійських і диких тварин, птахів, риб, плазунів, земноводних, комах, міфологічних істот, а також назви молодих тварин і лексеми, мотивовані функційним чи господарським призначенням тварин. Простежено особливості семантики досліджуваних одиниць, їхню словотвірну структуру та функціонування в писемних пам'ятках різних жанрів. Значну увагу приділено походженню зоолексем: установлено, що більшість назв мають праслов'янське або спільноіндоевропейське походження, водночас частина лексики є результатом запозичень із тюркських, латинської, грецької, польської та німецької мов.

Дослідження засвідчує, що зоологічна лексика є важливим джерелом для реконструкції історичного розвитку української мови, а також відображає особливості господарської культури, мисливства, рибальства, тваринництва та народних уявлень про природний світ. Виявлено активне функціонування демінутивних словотвірних моделей, звуко-наслідувальних утворень і метафоричних перенесень у процесі формування назв тварин. Результати дослідження підтверджують необхідність подальшого комплексного вивчення історичної зоологічної лексики на матеріалі українських писемних пам'яток.

Ключові слова: зоологічна лексика, історична лексикологія, староукраїнська мова, Словник української мови XVI – першої половини XVII ст., зоономени, етимологія, семантика.

Формулювання проблеми. Історична лексикологія української мови належить до пріоритетних напрямів сучасного мовознавства, оскільки дає змогу простежити еволюцію мовної системи, виявити закономірності розвитку словникового складу та реконструювати культурно-історичний контекст певної епохи. Особливу цінність у цьому аспекті становить лексика, пов'язана з номінацією природного світу, зокрема назви тварин, адже вони репрезентують не лише мовні явища, а й особливості світосприйняття, господарської діяльності, міжетнічних контактів і рівень природничих знань суспільства.

Зоологічна лексика української мови XVI – першої половини XVII ст. є однією з найменш досліджених тематичних груп історичної лексики. Попри наявність значної кількості праць з історії української мови, етимології та історичної лексикографії, комплексне вивчення назв тварин на матеріалі писемних пам'яток зазначеного періоду фактично не здійснювалося. Це зумовлює необхідність системного аналізу зоолексики, зафіксованої у фундаментальному лексикографічному джерелі – Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.

Зазначений словник є одним із найважливіших історико-лексикографічних проєктів української науки. Видання виходить у Львові з 1994 року під егідою Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. На сьогодні опубліковано вісімнадцять випусків словника, які охоплюють лексичний матеріал від літери «А» до

«М». Реєстр сформовано на основі джерел різних жанрів і стилів: актових книг, літописів, художніх і полемічних творів, релігійних текстів, грамот, судових документів, хронографів, інвентарів, статутів братств, граматик і травників.

Структура словника ґрунтується на диференційному принципі: до реєстру внесено слова, які відрізняються від сучасної української літературної мови за формою, значенням або сферою функціонування. Кожна словникова стаття містить дефініцію, графічні та фонетичні варіанти, етимологічні зауваги, ілюстративний матеріал із точними посиланнями на джерела та фіксацію частотності вживання. Саме тому словник становить надзвичайно цінну базу для дослідження архаїчної зоологічної лексики, її семантики, походження та функціонування.

Аналіз досліджень. Зоологічна лексика ставала об'єктом наукових студій у сучасному українському мовознавстві. Дослідники звертають увагу як на системні особливості зоолексем, так і на їхнє функціонування на різних мовних рівнях та територіальних різновидах української мови. Зокрема, В. Шинкарук і С. Харченко досліджували проблему вивчення зоологічної номенклатури в лінгвокогнітивному вимірі [Шинкарук, Харченко 2020]. Автори наголошують на недостатній упорядкованості цієї лексичної групи, зазначаючи, що «ситуація, що склалася із зоологічною термінологією, парадоксальна: зоологічна лексика належить до одного з найдавніших шарів української мови, але ступінь

її опрацьованості, уніфікованості й досі незадовільний» [Шинкарук, Харченко 2020, с. 6].

Історичний аспект дослідження зоологічної лексики представлений у працях В. Карпової, яка на матеріалі пам'яток XIV–XV ст. аналізує українські назви тварин та слова на означення пов'язаних із ними понять [Карпова 1970].

Б. Тимочко досліджує функціонування назв тварин у юридичних документах Молдавського князівства XIV–XV ст. Авторка простежує семантику та походження назв ссавців, риб і комах. Особливу увагу приділено словам, що позначали свійських і диких тварин, об'єкти торгівлі, натуральних податків та господарських повинностей. Б. Тимочко встановлює, що більшість зоономів у молдавсько-українських грамотах мають праслов'янське походження й збереглися в сучасній українській мові майже без змін. У статті проаналізовано назви великої та дрібної рогатої худоби, коней, риб, бджіл, а також окремі слова на позначення хутра чи продуктів тваринного походження. Дослідження демонструє, що зоологічна лексика відображала господарське життя суспільства та мала важливе економічне значення, адже тварини й продукти тваринництва були об'єктами торгівлі, сплати податків і натуральних повинностей. Також у роботі простежено еволюцію окремих назв і їхнє збереження в сучасних українських діалектах [Тимочко 2015].

Окрему увагу в сучасному мовознавстві приділено словотвірним особливостям похідних від зоономів. У статті Л. Костич «Лексико-словотвірна типологія і семантика прикметників-відзоономів в українській мові XIV–XVIII ст.» досліджується процес творення прикметників від назв тварин у староукраїнській мові. Авторка аналізує, як за допомогою суфіксів -ов- / -ев- утворювалися прикметники на зразок *бобровий, вовчий, левовий, журавлинний* тощо, а також простежує їхнє функціонування в писемних пам'ятках XIV–XVIII століть. У праці подано класифікацію таких слів залежно від того, від яких назв тварин вони походять: назв ссавців, птахів, риб, комах, плазунів і земноводних [Костич 2025].

Формування зоологічної лексики на матеріалі писемних пам'яток уже ставало об'єктом наших наукових зацікавлень. Зокрема, у попередніх дослідженнях було простежено особливості функціонування та формування зоолексем у діловій писемності XVII–XVIII століть [Харківська 2025].

Мета статті, завдання. Метою статті є класифікація, лексико-семантичний та етимологічний аналіз зоологічної лексики, зафіксованої у «Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.». Для реалізації поставленої мети передбачено здійснити добір і систематизацію зоологічної лексики, засвідченої в опрацьованих випусках словника, виокремити та охарактеризувати тематичні групи назв тварин, а також з'ясувати походження досліджуваних лексичних одиниць, визначивши співвідношення питомої та запозиченої лексики. Окрему увагу приділено аналізу семантичних особливостей зоолексем та простеженню змін їхніх значень у зіставленні із сучасною українською мовою.

Методи та методика дослідження. У роботі використано описовий метод для характеристики мовного матеріалу, етимологічний метод для встановлення походження лексем, семантичний аналіз для дослідження значеннєвих змін, а також елементи порівняльно-історичного методу для зіставлення староукраїнських назв із сучасними відповідниками.

Виклад основного матеріалу. Зоологічна лексика, зафіксована у Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст., становить важливу частину історичної української лексики, що відображає особливості природного середовища, господарської діяльності та мовної картини світу українців XVI – першої половини XVII ст. Аналіз зібраного матеріалу дозволяє класифікувати лексеми за тематичними групами відповідно до типу тваринного світу, функційного призначення та словотвірних особливостей.

Назви свійських тварин. Однією з найбільш репрезентативних тематичних груп у системі зоологічної лексики є назви свійських тварин. Вони відображають господарське життя українців XVI – першої половини XVII ст., розвиток скотарства, конярства та тваринництва загалом. У межах цієї групи зафіксовано як питомі праслов'янські назви, так і численні запозичення з тюркських, польської, латинської та німецької мов.

До назв дрібної рогатої худоби належать *agneць, агнець*, ч. 'ягня' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 1, с. 72]. Ймовірно потрапило в давньоукраїнську мову через книжне запозичення; пор. ще старослов. *agnьць*, що відповідає східнослов'янському *ягня* [ЕСУМ, I, с. 46].

Похідними назвами молодих тварин є *баранець*, ч. 'молодий баран; баранчик' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 19]; *баранокъ*, ч. 'баранець, баранчик, ягня' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 19]; *бараня*, с. 'ягня' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 21].

Основну назву виду репрезентує *барань, барунь, борань*, ч. 'баран' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 20–21]. Через посередництво інших мов запозичено з татарської; менш імовірним є зв'язок із тур. *balaban* [ЕСУМ, I, с. 137].

До назв великої рогатої худоби належать: *гукало* ч. 'бугай' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 115]; *бугай*, ч. 'некастрований бик' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 83]. Мабуть, давнє запозичення з тюркських мов; пор. тат. *буга*, тур. *boğa* [ЕСУМ, I, с. 275].

Окрему групу становлять назви буйволів: *баволиця*, ж. 'буйволиця' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 7]; *буйволиця*, ж. 'буйволиця' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 92]; *буйволь*, ч. 'буйвіл' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 92]. Лексема *буйволь* походить із латинської мови через посередництво грецької [ЕСУМ, I, с. 283–284].

До господарської зоологічної лексики належать також *воль, воль, вълъ*, ч. 'віл' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 217]; *воликъ*, ч. 'молодий віл' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 201]; *воловня*, ж. 'воловня' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 208]; *воловье*, с., зб. 'воли' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 209].

Широко представлена й кінська лексика: *бадавґй*, ч. 'кінь турецької породи; румак' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 9]; *бахматъ*, *бахъматъ*, ч. 'бойовий верховий кінь' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 27]; *громакъ*, ч. 'баский верховий кінь' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 94]. Ці лексеми переважно мають тюркське походження й відображають активні степові контакти українців.

До функційних назв зоологічної лексики належать *боронница*, ж. 'тягловий кінь' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 36]; *возникъ*, *возникъ*, *возникъ*, *възникъ*, ч. 'запряжений кінь' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 183]; *валахъ*, ч. 'кастрований кінь' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 169].

До назв свійської худоби належать також *быдло*, *бидло*, *быдъло*, с. 'свійські тварини; худоба' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 109]; *быдля*, *быдла*, *битла*, с. 'худобина; тварина' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 110]; *быдлатко*, с. 'худобинка' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 111].

Назви свійських тварин у Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. формують одну з найрозвиненіших тематичних груп. У ній поєднуються питомі праслов'янські лексеми та численні запозичення, що відображають господарські контакти й особливості розвитку тваринництва у XVI – першій половині XVII ст.

Назви диких ссавців. Наступну тематичну групу зоологічної лексики у Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. становлять назви диких ссавців. Ця підсистема лексики відображає природне середовище України XVI – першої половини XVII ст., мисливську культуру, а також уявлення про фауну, властиві тогочасній мовній свідомості. У межах групи представлені як назви диких звірів лісової та степової зон, так і дрібних хижих та напівводних тварин.

Найбільш репрезентативною є лексика на позначення хижих ссавців родини псових. До цієї підгрупи належить *вовкъ*, *вовкъ*, *волкъ*, *волькъ*, *влькъ*, *вълкъ*, ч. 'вовк' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 137]. Споріднене з лит. *vilkas*, лтс. *vilks*, дінд. *vrkah*, ав. *vθhrka*, гот. *wulfs*, англ. *wolf*, нім. *Wolf*, алб. *ul'k*, гр. *λυκος*, лат. *lupus*; іє. *ulkos* 'вовк', що пов'язується з коренем *uel-* 'рвати, тягти', унаслідок чого первісне значення реконструюється як 'той, що роздирає, грабіжник' [ЕСУМ, I, с. 411].

У словнику також засвідчено похідні форми, які відображають словотвірну активність цієї основи: *волчица*, *вльчица*, ж. 'вовчиця' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 217]; *волча*, с. 'вовча, вовченя' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 216]; *волчокъ* ч. 'вовчок' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 217]; *волчыще*, ч. 'вовчище' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 217].

До групи хижих тварин належить і *видра*, *видра*, ж. 'хижий ссавець; видра' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 5, с. 153]. Споріднене з лит. *udra*, лтс. *udris*, прус. *udro*, гот. *otr*, англ. *otter*; реконструюється праіндоєвропейська основа *udr-* зі значенням 'водяна тварина', мотивована способом життя цього виду, тісно пов'язаного з водним середовищем [ЕСУМ, I, с. 371].

Окремо фіксується назва *бобръ*, ч. 'водяний гризун; бобер' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 132]. Споріднене з лит. *bebras*, лат. *fiber*, нім. *Biber* та ін.; праіндоєвропейська форма *bhebhru-* відображає давню редульовану основу, пов'язану з коренем зі значенням 'бурий, коричневий', що співвідноситься з характерним забарвленням тварини [ЕСУМ, I, с. 216]. Ця лексема є типовим прикладом давньої спільноіндоєвропейської зоолексеми, збереженої в українській мові.

До диких ссавців належить також *бабакъ*, ч. 'хутро бабака; бабак' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 4]. Запозичення з тюркських мов; пор. тат., башк., каз. *байбак* 'Marmota' [ЕСУМ, I, с. 103]. Ця назва відображає активні тюркські мовні контакти, характерні для східноєвропейського ареалу XVI–XVII ст., зокрема через торговельні та степові комунікації.

До групи мисливської та промислової фауни належить *брехунъ*, ч. 'дворовий собака, дворняга' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 71] та *бреишникъ*, ч. 'гончак' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 71]. Хоч ці лексеми не позначають диких ссавців у прямому значенні, вони функційно пов'язані з мисливською діяльністю та системою взаємодії 'людина – дика природа', що робить їх периферійними елементами відповідного семантичного поля.

Показовою для характеристики диких ссавців є також лексема *волкіна*, ж. 'вовчиця' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 201]. Утворена під впливом латинського терміна *lupinus* або німецького *Wolfsbohne*, що свідчить про взаємодію народної та книжної традиції у формуванні зоономенів і суміжних назв [ЕСУМ, I, с. 411].

Назви диких ссавців у Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. формують семантично відносно однорідну групу, що враховує як автохтонні праслов'янські лексеми, так і значну кількість запозичень із тюркських та інших мов. Вони демонструють поєднання давньої індоєвропейської спадщини, активних міжмовних контактів і розвинених механізмів семантичної деривації, зокрема метафоризації та переносного найменування. Ця група відображає як реальну фауну регіону, так і культурно-символічне осмислення дикої природи у свідомості носіїв мови XVI – першої половини XVII ст.

Орнітоніми (назви птахів). Окрему й надзвичайно розгалужену тематичну групу зоологічної лексики в Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. становлять орнітоніми – назви птахів. Ця лексико-семантична підсистема репрезентує багатство орнітофауни XVI – першої половини XVII ст., а також відображає господарську діяльність, природні умови та народні уявлення про світ птахів. У межах цієї групи фіксуються як назви свійських, так і диких птахів, серед яких простежуються праслов'янські успадковані лексеми, звуконаслідувальні утворення та численні запозичення з грецької, польської й латинської мов.

До назв свійських птахів належить *алекторъ*, *алеиторъ*, ч. 'півень' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 1,

с. 95]. Лексема має грецьке походження й належить до книжних запозичень, що свідчить про проникнення античної традиції в давньоукраїнську писемність.

Широко представлена група назв на позначення гусей: *гуси, гусы, мн.* 'гуси' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 120]; *гуска, ж.* 'гуска' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 120]; *гусь, ж.* 'гуска, гусак' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 122]. Псл. **gōs* (< іє. *ghans*-) споріднене з двн. *gans*, лат. *anser*, гр. *γην*, лит. *zasis* [ЕСУМ, I, с. 628]. Наявність численних словотвірних форм – *гуся, гуса, с.* 'гуся, гусеня' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 122]; *гусатко, с.* 'гусятко, гусенятко' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 122] – свідчить про активне функціонування демінутивної словотвірної системи.

Окрему підгрупу становлять назви голубів: *голубь, голубь, ч.* 'голуб' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 10]; *голубець, голубець, ч.* 'голубець, голуб' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 9]; *голубиця, голубиця, ж.* 'голубиця, голубка' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 10]; *голуба, с.* 'пташа голуба' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 72]. Етимологічно назва *голуб* пов'язується з індоєвропейським коренем *ghel*- 'жовтий', що пояснюється через давні колірні асоціації в назвах птахів [ЕСУМ, I, с. 555].

Серед назв диких птахів є група орнітонімів болотяної та лісової фауни. До неї належить *алкіонь, алкеонь, галкіонь, ч.* 'зимородок' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 1, с. 98], що є грецьким запозиченням книжного характеру.

Назви лелеки представлені кількома варіантами: *боцань, боціань, боцань, ч.* 'чорногуз, лелека' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 41]; *бусоль, бусель, бусоль, ч.* 'бусел, бусол, лелека' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 103]; *бучакь, ч.* 'чорногуз, лелека' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 104]. Лексема *боцян* є запозиченням із польської мови, тоді як *бусол* належить до питомої слов'янської лексики з неясною етимологією [ЕСУМ, I, с. 240; 307]. Наявність кількох паралельних найменувань свідчить про діалектне багатство орнітонімів.

До лісових птахів належать *вдодь, ч.* 'одуд' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 193]; *виволга, ж.* 'назва птаха' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 44]; *глушець, ч.* 'глухий тетерев, глухар' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 226]; *гиль, ч.* 'снігур' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 210]; *гипсь, ч.* 'коршак, шуліка' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 211]; *трукгулець, кррокгулець, ч.* 'крагулець, яструб' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 142].

Окреме місце займають орнітоніми, утворені на звуконаслідувальній основі. До них належать *гайворонь, ч.* 'гайворон' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 182], пов'язаний із праслов'янською основою **ga(j)*- 'каркати, шуміти' [ЕСУМ, I, с. 451–452], а також *горлиця, горлиця, ж.* 'лісовий птах, менший від голуба; дикий голуб' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 30], етимологія якої виводиться зі звуконаслідування пташиного голосу [ЕСУМ, I, с. 568]. Похідними від цієї основи є *горлинка, ж.* 'горличка' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 30] та *горличка, ж.*

'горличка' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 30].

До групи назв крукових птахів належать *ворона, ж.* 'ворона' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 232]; *воронь, ч.* 'хижий птах; ворон' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 233]; *врань, ч.* 'ворон' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 5, с. 11]. Ці лексеми мають спільну праслов'янську основу **vorn-*, споріднену з лит. *varna* та прус. *warne* [ЕСУМ, I, с. 427].

Особливий інтерес становлять назви болотяних птахів: *гупало, ч.* 'нічний болотяний птах з родини чапель; бугай' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 119]; *гупачь, ч.* 'те саме, що гупало' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 119]. Їхнє походження пов'язане зі звуконаслідуванням, що відтворює характерні крики птаха [ЕСУМ, I, с. 621].

До периферійних назв належать *гэль, ч.* 'назва птаха' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 124] та *гнафаль, ч.* 'назва птаха' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 139], які засвідчують вплив книжної традиції та латиномовної наукової номенклатури.

Отже, орнітоніми в Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. є структурно й семантично розгалуженою групою зоологічної лексики. Вони охоплюють назви свійських і диких птахів, демонструють давню праслов'янську основу української орнітолексики, численні міжмовні контакти та активне функціонування звуконаслідувальних моделей. Орнітоніми відображають ще й особливості народного світогляду, господарської культури та способів мовної номінації природного довкілля.

Назви риб. Ще одну тематичну групу зоологічної лексики в Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. становлять назви риб. Ця підсистема репрезентує як прісноводну, так і морську іхтіофауну, відображаючи природно-географічні умови, розвиток рибальства та господарської діяльності населення. Значна частина назв риб належить до питомої слов'янської лексики, однак у цій групі є також запозичення та лексеми з неясною етимологією.

Однією з найдавніших назв риб є *барвена, ж.* 'річкова риба родини корокових; вусач' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 21]. Лексема належить до давнього шару народної іхтіонімії та пов'язана з назвами риб річкової фауни.

До назв промислових риб належить *варунокь, ч.* 'недорослі рибини, які згідно з умовою при вилові необхідно залишати на розплід' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 182–183]. Етимологія слова остаточно не з'ясована; імовірно, воно пов'язане з дієсловом *варити* [ЕСУМ, I, с. 334]. Ця лексема відображає господарсько-правові особливості рибальства та систему регулювання вилову риби і XVI–XVII ст.

Окрему групу становлять назви риб із незовсім визначеною видовою належністю: *ващери, мн.* 'назва риб' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 186]; *великоногь, ч.* 'назва морської риби' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 217]; *великоокь, ч.* 'назва риби' [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 217]. Такі найменування засвідчують народний характер номінації,

у якій важливу роль відігравали зовнішні ознаки риби – форма тіла, очей або плавців.

До прісноводної рибної лексики належить *верезубь, верозубь*, ч. ‘назва риби; верезуб’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 229]. Назва мотивована характерною особливістю будови риби, зокрема формою зубів.

Цікавим є найменування *веретеница*, ж. ‘макрель, скумбрія’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 230]. Назва пов’язується з дієсловом *вертіти(ся)*, що пояснюється характером руху риби у воді [ЕСУМ, I, с. 354]. Отже, в основі номінації лежить спостереження за поведінкою риби.

До назв риб належить і *визь*, ч. ‘тунець’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 56]. Запозичення з польської або чеської мови; п. *wuz*, ч. *vuza* походять від двн. *huso* ‘білуга’ [ЕСУМ, I, с. 372]. Лексема демонструє міжмовні контакти та поширення рибальської термінології в слов’янському середовищі.

Окрему групу становлять назви дрібних риб та риб річкової фауни. До них належить *волоць*, ч. ‘загальна назва риби’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 209]. Етимологічно слово пов’язується з дієсловом *волокти*, однак семантичний розвиток остаточно не з’ясований [ЕСУМ, I, с. 419–420].

До давніх слов’янських іхтіономенів належить *въюнь*, ч. ‘в’юн’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 5, с. 101]. Назва походить від дієслова *вити*, що пояснюється характерною здатністю риби звиватися [ЕСУМ, I, с. 442]. Отже, номінація базується на особливостях руху риби.

У межах групи зафіксовано також вторинні омонімічні назви: *горлиця*, ж. ‘назва риби’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 30]. Такі випадки свідчать про процеси семантичного перенесення в давньоукраїнській лексиці.

Отже, більшість іхтіонімів мотивована зовнішніми ознаками риб, особливостями їхньої поведінки або господарським використанням. Ця група лексики відображає як природні особливості водної фауни, так і важливе місце рибальства в матеріальній культурі українців XVI – першої половини XVII ст.

Назви плазунів, земноводних та міфічних істот. Ще одну тематичну групу зоологічної лексики в Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. становлять назви плазунів, земноводних та міфологічних істот. Ця лексико-семантична підсистема відображає не лише реальний тваринний світ, а й особливості середньовічної книжної традиції, міфологічного мислення та символічного сприйняття небезпечних істот у мовній картині світу українців XVI – першої половини XVII ст.

До назв плазунів належить *аспидь, аспидь*, ч. ‘отруйна змія, гадина, гаспид, аспід’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 1, с. 140]. Лексема має грецьке походження й належить до книжних запозичень, що активно функціонували в релігійній та перекладній літературі.

Окрему групу становлять назви ящірок та подібних до них істот: *веретелница*, ж. ‘вид ящірки;

веретільниця’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 230]. Назва мотивована зовнішньою формою та характером руху плазуна, що асоціювався з веретеном.

Найбільш продуктивною в межах цієї підгрупи є лексема *гадь*, ч. ‘гад’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 181] та похідні *гадина, гадіна*, ж. ‘гадюка, гадина’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 180]. Споріднене з лит. *geda* ‘сором’, двн. *quat* ‘бруд’, гол. *kwaad* ‘злий’; іє. *g^uedh-*, *g^uodh-* ‘щось огидне, бридке’ [ЕСУМ, I, с. 449]. Семантика слова демонструє первісне негативно-оцінне сприйняття плазунів у народній мовній свідомості. Хоча ці назви належать до плазунів, вони входять до ширшого семантичного поля ‘дикі небезпечні істоти’, що часто об’єднувалися з дикими ссавцями як носії загрози та ворожості.

Особливе місце в системі зоологічної лексики займають назви міфологічних істот, що потрапили до давньоукраїнської мови переважно через церковно-книжну традицію та античну літературу.

До них належить *базиліскь, базліскь*, ч. ‘василіск, ящірка’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 10]. Назва походить із грецької мови через польське посередництво та позначала фантастичну істоту, яку в середньовічній традиції уявляли як змієподібного чудовиська з убивчим поглядом.

До цієї ж групи належить *гидра*, ч. ‘у старогрецькій міфології – потвора з тілом змії і головами дракона’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 210]. Лексема є прямим грецьким запозиченням і репрезентує античний міфологічний пласт у староукраїнській писемності.

Назви плазунів, земноводних та міфологічних істот у Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. поєднують питомі слов’янські найменування та книжні запозичення грецького походження. Значна частина цих лексем має виразне негативне семантичне забарвлення, що відображає традиційне сприйняття плазунів як небезпечних або ворожих істот. Водночас назви міфологічних створінь демонструють вплив античної та християнської культурної традиції на формування давньоукраїнської зоологічної номенклатури.

Назви комах та дрібних істот. Ці лексеми репрезентують як реальних представників ентомофауни, так і паразитичних організмів, відомих у повсякденному житті українців XVI – першої половини XVII ст.

До цієї групи можна віднести лексему *вошь*, ж. ‘воша’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 251], яка, попри ентомологічний характер, демонструє давню індоевропейську спадковість і входить до ширшого комплексу назв дрібних ‘шкідливих’ істот, що функціонально співвідносилися з дикими формами життя.

До цієї групи належить також *акриды, акриды*, *акрыды мн.* ‘рід істівної саранчі’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 1, с. 85]. Лексема має книжне походження та пов’язана з біблійною традицією.

Назви паразитичних комах представлені лексемою *блоха*, ж. ‘блоха’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 120]. Споріднене з лит. *blusa*, лат. *pulex*,

нім. *Floh* та ін.; належить до давнього індоєвропейського шару лексики [ЕСУМ, I, с. 211–212].

Окрему групу становлять найменування шкідливих комах: *вовчокъ*, ч. ‘капустянка, личинка хруща, довгоносик’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 139]; *волчокъ*, ч. ‘вовчок’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 217]. Назва мотивована переносом ознак вовка як хижої та шкідливої істоти на комаху, що нищить рослини. Хоча вона належить до ентомологічної лексики, її мотивація безпосередньо пов’язана з назвою вовк і переносним значенням ‘шкідник, що нищить’, що демонструє механізм метафоричного перенесення в зоологічній номінації.

Назви внутрішніх паразитів представлені лексевою *глиста*, ж. ‘черв’як, глист’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 6, с. 219]. Слово споріднене з лексемами на позначення слизу, клейкої речовини та пов’язане з характеристикою зовнішнього вигляду паразита [ЕСУМ, I, с. 525].

До ентомологічної лексики належить також *гусениця*, *гусенниця*, ж. ‘личинка метелика; гусениця, гусінь’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 120]. Назва функціонує як загальне найменування личинок комах.

Діалектне походження має *гуджуль*, *кгуджуль*, ч. ‘гужуль; вид жука’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 148], що відображає локальні особливості народної ентомологічної номенклатури.

Більшість назв комах та дрібних істот мають праслов’янське або індоєвропейське походження, а їхня семантика часто ґрунтується на зовнішніх ознаках, шкідливості або особливостях поведінки комах.

Лексика на позначення молодих тварин. В окрему групу зоологічної лексики ми виокремили назви молодих тварин. Ці лексеми демонструють активність демінутивних та суфіксальних словотвірних моделей у староукраїнській мові, а також відображають особливості народної номінації у сфері тваринництва та побутового мовлення.

До цієї підгрупи належать *агнець*, *агнець*, ч. ‘ягня’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 1, с. 72]; *баранець*, ч. ‘молодий баран; баранчик’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 19]; *баранокъ* ч. ‘баранець, баранчик, ягня’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 19]; *бараня*, с. ‘ягня’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 2, с. 21].

Назви молодих свиней представлені лексемами *веприкъ*, ч. ‘веприк, поросля’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 228] та *вепря*, с. ‘поросля’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 228]. Вони утворені від основи *вепр-* і демонструють словотвірну варіативність у межах одного семантичного поля.

До орнітологічної групи належать *голопуць*, ч. ‘безпере пташеня’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 6]; *голопула*, с. ‘те саме, що *голопуць*’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 6]; *голуба*, с. ‘пташа голуба’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 72]; *гуся*, *гуса*, с. ‘гуся, гусеня’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 122]; *гусатко*, с. ‘гусятко, гусенятко’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 7, с. 122].

До назв молодих свійських тварин належить також *воликъ*, ч. ‘молодий віл’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 201].

Лексика на позначення молодих тварин демонструє продуктивність суфіксів суб’єктивної оцінки та зменшувально-пестливих форм у староукраїнській мові. Більшість лексем цієї групи утворена від назв дорослих тварин за допомогою суфіксів *-ик-*, *-ок-*, *-ат-*, *-атк-* та інших, що є характерною рисою словотвірної традиції.

Назви тварин за функцією або господарським призначенням. У системі зоологічної лексики важливе місце займають назви тварин, мотивовані їхнім функціональним або господарським призначенням. Такі лексеми відображають практичний характер взаємодії людини з тваринним світом та розвиток господарської культури українців.

До цієї групи належить *боронниця*, ж. ‘тягловий кінь’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 36]. Назва безпосередньо пов’язана з використанням коня для обробітку землі та роботи з бороною.

Подібну функцію виконує *возникъ*, *возникъ*, *възникъ*, *възникъ*, ч. ‘запряжений кінь’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 4, с. 183], що репрезентує господарське використання коня як транспортної сили.

До спеціалізованих господарських зоолексем належить *валахъ*, ч. ‘кастрований кінь’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 169]. Лексема є запозиченням із німецької мови та відображає розвиток спеціалізованої термінології конярства.

Окремий інтерес становить *варунокъ*, ч. ‘недорослі рибини, які необхідно залишати на розплід’ [СУМ XVI–XVII ст., Вип. 3, с. 182–183]. Ця назва демонструє існування господарських та правових норм рибальства в XVI–XVII ст.

Висновки. Проведене дослідження зоологічної лексики, зафіксованої в Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст., дає змогу стверджувати про її особливу роль у формуванні історичного лексичного складу української мови й водночас розкрити широкий спектр культурно-історичних процесів, що відбувалися в українському суспільстві зазначеного періоду.

Зоологічна лексика, як одна з найдавніших тематичних груп лексики, не лише відображає природне середовище, а є індикатором соціальних, господарських та культурних взаємодій. Назви тварин мають переважно праслов’янське або спільноіндоєвропейське походження. Наприклад, назва *вовкъ* – одна з базових, споріднена з англ. *wolf*, нім. *Wolf* – походить від кореня, що означає ‘рвати’, що наголошує на сприйнятті вовка як хижака. Водночас, такі лексеми, як *баволиця* чи *буйволь*, запозичені із латини через грецьку або безпосередньо, демонструють культурне та мовне взаємодіяння з різними народами.

Досліджувана лексика структурована на підгрупи, що охоплюють назви свійських і диких тварин, птахів, риб, плазунів, земноводних, комах та міфічних істот. Кожна з цих категорій відображає не лише фауністичну реальність, а й способи, якими ті чи інші тварини інтегрувалися у світогляд, господарську практику й релігійні уявлення.

Свійські тварини характеризуються як питомо слов’янськими назвами – *баранъ*, *вилъ*, так і

запозиченнями, наприклад, *бахматъ* – тюркського походження, що свідчить про вплив степових сусідів. Лексема *воловна* вказує на виокремлення рідковживаних назв у господарському дискурсі. Така лексика відображає розвиток скотарства, вівчарства, конярства, що були важливими складовими економіки й культури українців XVI–XVII ст. Назви диких ссавців мають у своєму складі культові та символічні тварини: *вовк*, *видра*, *бобр*, *бабак*. Вони часто відображають як практичне значення – об'єкти мисливства, так і символічне, наприклад, *вовк* у міфології і фольклорі. Похідні слова *вовчиця*, *волчок* демонструють активний словотвір, натомість метафоричне перенесення, як у випадку слова *вовчок* для позначення личинок шкідників, ілюструє живу народну номінацію.

Окремо слід відзначити орнітоніми – назви птахів, які є однією з найбільш розгалужених груп. Тут поєднані слова з праслов'янським корінням (*голубъ*, *ворона*, *гайворонъ*) та запозичення з грецької (*алекторъ*) й інших мов. Звуконаслідувальні слова, наприклад, *гупало* (болотяний птах, якого також називають «нічним чаплем»), відображають характерні риси птахів і надають колориту мовній картині світу. Різноманітність синонімів для *лелеки* – *боцанъ*, *бусоль*, *бучакъ* – свідчить про діалектне багатство й життєву присутність цієї птиці в свідомості населення.

Назви риб віддзеркалюють розвиток рибальства та природні умови. Серед прадавніх назв – *барвена* (вусач), *в'юнь* (в'юн). Доповнюють картину терміни *варунокъ* – недорослі риби, яких треба було залишати для збереження популяції, що свідчить про системність у народному господарстві та положення правових норм. Запозичення *визъ* з польської чи чеської говорять про міжмовний об-

мін термінологією.

У підгрупі плазунів, земноводних і міфічних істот, простежується вплив християнської та античної культурних традицій, зокрема через такі слова як *аспидъ* (отруйна змія), *базиліскъ* (міфічна ящірка), *гидра*. Семантика слів із негативним забарвленням (*гадъ*, *гадина*) відображає народне ставлення до плазунів як носіїв загрози.

Комахи та дрібні істоти представлені переважно праслов'янськими назвами, які часто розглядаються в контексті шкоди і паразитизму. Наприклад, *блоха* – давнє індоєвропейське слово, *воишь* – слово з глибокими коренями у слов'янських мовах. Особливо цікаві процеси словотвору й метафоричні зв'язки, як у словах *вовчок* (личинка шкідника), які позначають комах через уявлення про їхню хижість.

Виділена група назв молодих тварин (*агнець*, *баранецъ*, *веприкъ*, *голубл*) є яскравим прикладом народних словотвірних моделей зменшувально-пестливих суфіксів (*-ик-*, *-ок-*, *-ит-*, *-итк-*). Ця продуктивність свідчить про живість та образність мовної традиції, а також про актуальне в побуті сприйняття молодняка через м'які, лагідні форми.

Назви тварин за функційним або господарським призначенням (*боронница*, *возникъ*, *валахъ*, *варунокъ*) відображають реалії господарської діяльності, розвиток спеціалізованої термінології сільськогосподарського й скотарського виробництва, а також наявність формалізованих господарських норм у житті тогочасного суспільства.

Отже, результати дослідження показують важливість системного підходу до вивчення історичної зоологічної лексики, яка й досі залишається недостатньо опрацьованою. Для формування цілісної картини розвитку зоолексики доцільно дослідити її функціонування в писемних пам'ятках починаючи від XI століття й дотепер.

Література

1. ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: У 7 т. Київ, 1982–2012.
2. Карпова В.Л. Назви тварин та слова на означення пов'язаних з ними понять у мові пам'яток XIV–XV ст. *Питання історії української мови*. Київ: Наукова думка, 1970. С. 26–52.
3. Костич Л. Лексико-словотвірна типологія і семантика прикметників-відзоонімів в українській мові XIV–XVIII ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 88, том 1. С. 252–259. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-35>
4. СУМ XVI–XVII ст. – Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. / НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 1977–2022 (Випуск 1–18).
5. Тимочко Б. Зоологічна лексика в молдавсько-українських грамотах XIV–XV століть. *Волинь-Житомирщина: Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. 2015. Вип. 26. С. 102–108.
6. Харьковська О. До історії вивчення української зоологічної лексики. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2024. Вип. 1(51). С. 144–149. DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2024.1.\(51\).144-149](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2024.1.(51).144-149)
7. Харьковська О. Зоологічна лексика в діловій писемності XVII–XVIII ст.: лексико-етимологічний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2025. Вип. 2(54). С. 85–90. DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.2.\(54\).85-90](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.2.(54).85-90)
8. Шинкарук В.Д., Харченко С.В. Перспективні напрями вивчення зоологічної номенклатури: лінгвокогнітивний вимір. *Міжнародний філологічний часопис*. 2020. Вип. 11, № 1. С. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.31548/philolog2020.01.006>

References

1. ESUM – Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy (1982–2012) [Etymological Dictionary of the Ukrainian Language]: U 7 t. Kyiv [in Ukrainian].

2. Karpova V.L. (1970) Nazvy tvaryn ta slova na oznachennia poviazanykh z nymy poniat u movi pamiatok XIV–XV st. [Names of animals and words for related concepts in the language of monuments of the 14th – 15th centuries]. *Pytannia istorii ukrainskoi movy*. Kyiv: Naukova dumka. S. 26–52 [in Ukrainian].
3. Kostych L. (2025) Leksyko-slovotvirna typolohiia i semantyka prykmetnykiv-vidzoonimiv v ukrainskii movi XIV–XVIII st. [Lexical and word-formation typology and semantics of adjectives-vidzoonyms in the Ukrainian language of the 14th–18th centuries]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 88, tom 1. S. 252–259. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-35>.
4. SUM XVI–XVII st. – Slovnyk ukrainskoi movy XVI – pershoi polovyny XVII st. (1977–2022) [Dictionary of the Ukrainian language of the 16th – first half of the 17th century] / NAN Ukrainy. In-t ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha. Lviv (Vypusk 1–18) [in Ukrainian].
5. Tymochko B. (2015) Zoolohichna leksyka v moldavsko-ukrainskykh hramotakh XIV–XV st. [Zoological vocabulary in Moldavian-Ukrainian letters of the 14th–15th centuries]. *Volyn-Zhytomyrshchyna: Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. Vyp. 26. S. 102–108 [in Ukrainian].
6. Kharkivska O. (2024) Do istorii vyvchennia ukrainskoi zoolohichnoi leksyky [On the history of studying Ukrainian zoological vocabulary]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Filolohiia*. Vyp. 1 (51). S. 144–149. DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2024.1.\(51\)](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2024.1.(51)) [in Ukrainian].
7. Kharkivska O. (2025) Zoolohichna leksyka v dilovii pysemnosti XVII–XVIII st.: leksyko-etymolohichniy analiz [Zoological vocabulary in business writing of the 17th–18th centuries: lexical and etymological analysis]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Filolohiia*. Vyp. 2(54). S. 85–90. DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.2.\(54\).85-90](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.2.(54).85-90) [in Ukrainian].
8. Shynkaruk V.D., Kharchenko S.V. (2020) [Promising directions of studying zoological nomenclature: linguocognitive dimension]. *Perspektyvni napriamy vyvchennia zoolohichnoi nomenklatury: linhvokohnitivnyi vymir. Mizhnarodnyi filolohichniy chasopys*. Vyp. 11, № 1. S. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.31548/philolog2020.01.006> [in Ukrainian].

ZOOLOGICAL VOCABULARY IN THE “DICTIONARY OF THE UKRAINIAN LANGUAGE OF THE 16TH – FIRST HALF OF THE 17TH CENTURY”

Abstract. The article presents a systematization, lexical-semantic and etymological analysis of zoological vocabulary recorded in the “Dictionary of the Ukrainian Language of the 16th – first half of the 17th century.” The study focuses on the study of animal names as an important component of the historical vocabulary of the Ukrainian language, reflecting the peculiarities of the natural environment, economic activity, interethnic contacts and the linguistic picture of the world of Ukrainians. The material for the study was zoolexemes recorded in the revised editions of the dictionary compiled on the basis of act books, chronicles, religious, artistic and business monuments of the 16th – first half of the 17th century.

The work identifies the main thematic groups of zoological vocabulary: names of domestic and wild animals, birds, fish, reptiles, amphibians, insects, mythological creatures, as well as names of young animals and lexemes motivated by the functional or economic purpose of animals. The features of the semantics of the studied units, their word-formation structure and functioning in written monuments of various genres were traced. Considerable attention was paid to the origin of zoolexemes: it was established that the majority of names have a Proto-Slavic or common Indo-European origin, while part of the vocabulary is the result of borrowings from Turkic, Latin, Greek, Polish and German languages.

The study shows that zoological vocabulary is an important source for the reconstruction of the historical development of the Ukrainian language, and also reflects the features of economic culture, hunting, fishing, animal husbandry and folk ideas about the natural world. The active functioning of diminutive word-formation models, onomatopoeic formations and metaphorical transfers in the process of forming animal names was revealed. The results of the study confirm the need for further comprehensive study of historical zoological vocabulary on the material of Ukrainian written monuments.

Keywords: zoological vocabulary, historical lexicology, Old Ukrainian language, Dictionary of the Ukrainian Language of the 16th – first half of the 17th centuries, zoonyms, etymology, semantics.

© Харьківська О., 2026 р.

Олеся Харьківська – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; olesya.kharkivska@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-8145-8069>.

Olesya Kharkivska – Candidate of Philology, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; olesya.kharkivska@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-8145-8069>.